

Justitieombudsmannen
Lars Lindström

Allvarlig kritik mot Kronofogdemyndigheten bl.a. för att ha betalat ut pengar till gäldenären i stället för till borgenären

Beslutet i korthet: JO har tidigare vid flera tillfällen kritiserat Kronofogdemyndigheten för att ha betalat ut pengar till fel person. JO konstaterar nu att detta återigen har inträffat. Myndigheten får ännu en gång allvarlig kritik för att ha betalat ut pengar till gäldenären i stället för till borgenären och för att ha dröjt mer än fem månader med att betala ut pengarna till borgenären efter att myndigheten upptäckte felet.

Bakgrund och JO:s initiativ

Vid handläggningen av JO:s ärende med dnr 71-2018 uppmärksammades att Kronofogdemyndigheten i ett utsköningsmål hade betalat ut pengar till gäldenären i stället för till en borgenär och att myndigheten hade inlett ett skadeståndsärende med anledning av den felaktiga utbetalningen.

Den 1 november 2018 beslutade jag att i ett särskilt ärende inleda en utredning om Kronofogdemyndighetens handläggning av utsköningsmålet och skadeståndsärendet.

Utredning

Handlingar i Kronofogdemyndighetens utsköningsmål och skadeståndsärende begärdes in och granskades. JO uppmanade därefter myndigheten att yttra sig över handläggningen av de båda ärendena. Av yttrandet skulle det särskilt framgå vilka överväganden som gjordes i samband med att myndigheten uppmärksammade att beloppet hade betalats ut till fel person.

Kronofogdemyndigheten (rättschefen AA) lämnade in följande remissvar (underyttranden, bilagor och hänvisningar till bilagor har här utelämnats):

2 Ärendet

Handläggningen av utmätningsmål [...]

Den 6 november 2014 ansökte BB om verkställighet av en skadeståndsfordran fastställd av Södertörns tingsrätt i dom den 3 januari 2014 [...]. Ansökan gjordes mot två gäldenärer som svarade solidariskt för fordran varav ena målet fick målnummer [...].

Den 2 mars 2017 utmätte Kronofogden gäldenärens personbil för betalning av bland andra mål [...].

Den 23 maj 2017 såldes bilen vid exekutiv auktion för 385 000 kronor. De sammanlagda skulderna och förrättningskostnaderna uppgick till 297 027 kr. Ett överskott om 94 973 kr skulle därför tillkomma gäldenären.

Den 11 juli 2017 beslutades om fördelning och enligt fördelningsbeslutet skulle BB få 21 261 kr, dvs. full betalning [...]. Pengarna krediterades i målet vilket innebar att skulduppgiften i målet i utsöknings- och indrivningsdatabasen blev 0 kr. Pengarna sattes på räntebärande konto eftersom det förelåg hinder för utbetalning då utmättningsbeslutet överklagats.

Den 17 maj 2017 avslog Nacka tingsrätt överklagandet av utmätningen. Även Svea hovrätt avslog överklagandet och beslutet vann laga kraft den 2 oktober 2017. I och med att beslutet vann laga kraft kunde utbetalning ske av de pengar som hade fördelats enligt fördelningsprotokollet den 11 juli 2017 och utbetalningshindret plockades bort ur systemet den 3 oktober 2017.

I BB:s mål kunde pengarna inte utbetalas eftersom det inte hade inkommit bevis om att hans exekutionstitel hade vunnit laga kraft. Det är parterna som ansvarar för att ge in lagakraftbevis till Kronofogden. Kronofogden inhämtade ändock lagakraftbevis och det bedömdes att pengarna kunde utbetalas till BB. Den 6 november 2017 meddelades medelshanteringen att de medel som balanserats i BB:s mål kunde betalas ut till honom.

Den 10 november 2017 meddelade en annan handläggare att han hade kontrollerat att samtliga mål hade fått betalt och att samtliga kostnader också var betalda och att medelshanteringen därför kunde betala ut kvarstående medel som låg i balans till gäldenären. Det överskjutande beloppet från försäljningen som gäldenären hade rätt till samt de medel som skulle betalas till BB och en annan borgenär betalades därför ut till gäldenären.

Den 13 november 2017 uppmärksammades felet men då hade pengarna redan betalats ut till gäldenären och utbetalningen gick inte att stoppa. Kronofogden undersökte även om pengarna kunde utmätas från gäldenärens konto och på så sätt återbäras, vilket inte var möjligt.

Den 22 mars 2018 försökte Kronofogden kontakta BB för att underrätta honom om vad som hänt i hans mål. Eftersom han inte svarade lämnade Kronofogden ett meddelande om vad som hänt. BB kontaktade därefter Kronofogden och fick information om vad som hänt och om möjligheten att ansöka om skadestånd.

Handläggningen av skadeståndsärendet med dnr [...]

Den 27 mars 2018 ansökte BB om skadestånd på grund av att han inte fått pengarna enligt fördelningsbeslutet, dvs. på grund av den felaktiga utbetalningen som skett till gäldenären.

Den 24 april 2018 tillerkändes BB 20 936 kr, varav 14 900 kr avsåg kapital och 6 036 kr avsåg upplupen ränta per dagen för beslutet om ersättning.

3 Rättslig reglering

Redovisning i mål om utmätning

Medel som flutit in till Kronofogden i ett mål om utmätning ska redovisas så snart som möjligt enligt 13 kap. 1 § utsökningsbalken (UB). Därtill anges i 13 kap. 3 § utsökningsförordningen (1981:981) att influtna medel ska redovisas inom två veckor om inte något hindrar det eller det finns särskilda skäl.

Enligt 13 kap. 14 § 1 UB föreligger det hinder mot att betala ut pengar till sökande så länge domen inte har vunnit laga kraft. Enligt 13 kap. 14 § 3 UB föreligger det också hinder mot att betala ut pengar när utmätningen eller försäljningen är överklagad.

4 Kronofogdens bedömning

Av utredningen framgår att gäldenärens bil utmättes för betalning av bland andra BB:s fordran i mål [...]. Det förelåg dock hinder mot utbetalning till BB fram till dess att utmättningsbeslutet vann laga kraft och fram till dess att Kronofogden hade bevis om att hans exekutionstitel vunnit laga kraft. Kronofogdens handläggning var därför korrekt fram till utbetalningstillfället. När Kronofogden fick kännedom om att exekutionstiteln vunnit laga kraft borde pengarna ha utbetalats till BB men i stället betalades de felaktigt ut till gäldenären. Orsaken till detta är ett misstag från en handläggare som synes ha tolkat informationen i Kronofogdens IT-system felaktigt.

Fel av detta slag är naturligtvis oacceptabla och myndigheten beklagar de olägenheter som detta har förorsakat BB. Till följd av det inträffade har verksamheten informerats om vikten av att noggrant kontrollera att utbetalning sker till rätt part i situationer som den nu aktuella.

När den felaktiga utbetalningen upptäcktes försökte Kronofogden stoppa utbetalningen vilket inte var möjligt. Kronofogden undersökte då skyndsamt möjligheten att utmäta de felaktigt utbetalda medlen. När detta inte visade sig vara möjligt kontaktades BB och informerades om det inträffade samt om möjligheten att ansöka om skadestånd. När felet upptäcktes borde dock ett skadeståndsärende skyndsamt ha registrerats och handlagts av Kronofogden. I stället aktualiserades frågan om skadestånd först efter att BB själv kommit in med en ansökan om skadestånd och han tillerkändes ersättning som kompensation för den felaktiga utbetalningen. Även om BB själv ansökte om skadestånd borde ärendet hanterats som ett förtursärende och ett beslut borde ha meddelats snabbare eftersom det var fråga om en felaktig utbetalning. Till följd av det inträffade kommer Kronofogden säkerställa att hela verksamheten känner till rutinerna vid felaktiga utbetalningar.

Bedömning

Kronofogdemyndigheten har i sitt remissvar redogjort för den rättsliga regleringen.

Det är en huvuduppgift för Kronofogdemyndigheten att hantera inbetalningar och utbetalningar av pengar, och det borde vara en självklarhet för myndigheten att se till att personalen har den kompetens som krävs för detta viktiga arbete. Jag blir lika förvånad varje gång det dyker upp ett ärende av detta slag.

Jag har tidigare vid flera tillfällen kritiserat Kronofogdemyndigheten för att ha betalat ut pengar till fel person, se mina beslut den 29 juni 2015, dnr 3890-2014, den 28 oktober 2015, dnr 6248-2014, JO 2016/17 s. 301, dnr 3029-2015, JO 2017/18 s. 156, dnr 548-2016, den 16 juni 2017, dnr 5397-2016, JO 2018/19 s. 244, dnr 7750-2016 m.fl., den 26 oktober 2018, dnr 71-2018, och den 24 januari 2019, dnr 866-2018.

Jag kan återigen konstatera att pengar har betalats ut till fel person; den 10 november 2017 betalade Kronofogdemyndigheten ut ett större belopp till gäldenären trots att det var BB som skulle ha pengarna. Myndigheten förtjänar allvarlig kritik för hur den hanterade denna utbetalning.

Precis som i de tidigare granskade ärendena har Kronofogdemyndigheten också varit påfallande senfärdig med att gottgöra den enskilde som drabbats av myndighetens slarv. Min uppfattning är alltså att den redovisningsskyldighet

som är angiven i utsökningsbalken och utsökningsförordningen inte försvinner för att myndigheten har betalat ut pengar till fel person eller slarvat bort pengarna på något annat sätt. När myndigheten den 13 november 2017 fick information om att BB inte hade fått sina pengar skulle myndigheten alltså enligt min mening omedelbart ha betalat ut pengarna till honom (se bl.a. mina uttalanden i JO 2017/18 s. 156, dnr 548-2016). Så skedde emellertid inte.

Kronofogdemyndigheten anger i sitt remissvar att ett skadeståndsärende skyndsamt borde ha registrerats och handlagts av myndigheten. Det skedde inte heller; i stället fick BB själv ansöka om ett skadestånd, vilket han gjorde den 27 mars 2018. Detta förfarande ledde till att BB till slut fick sina pengar den 24 april 2018, dvs. mer än fem månader efter det att myndigheten upptäckte sitt misstag. En sådan lång väntan på pengarna är naturligtvis inte acceptabel. Kronofogdemyndigheten förtjänar allvarlig kritik också för att det tog så lång tid att gottgöra BB.

Ärendet avslutas.